

na od opštinskih

VINČESTERKA baba Stane

Miro Luketić se sa posebnom sjetom prisjeća svoje baba Stane.

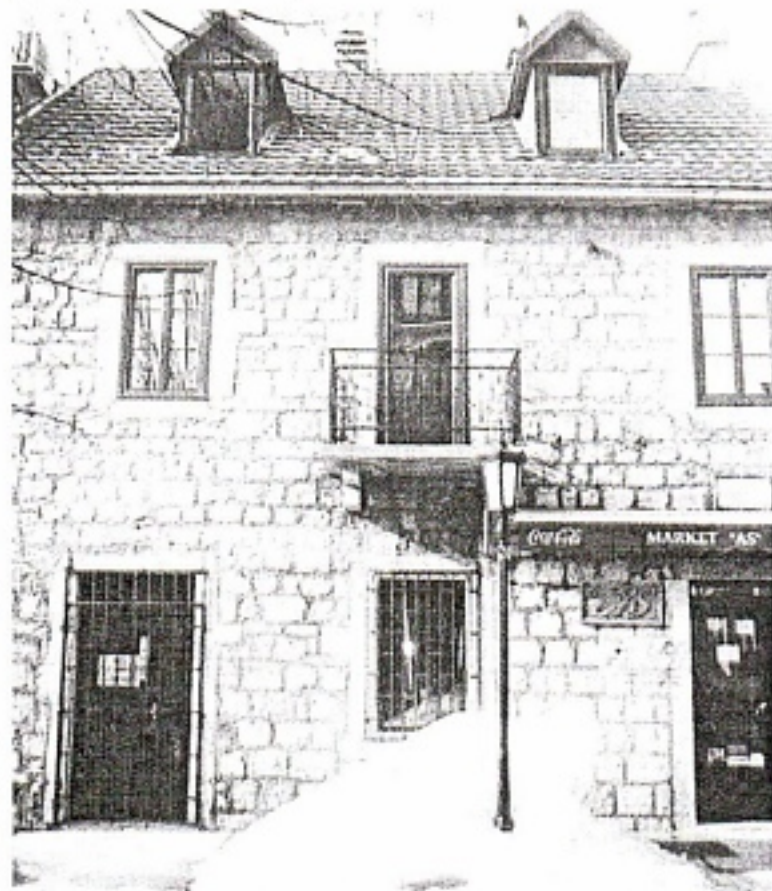
Stanica je bila veoma lijepa starica, uvijek dotjerana, čista i u pamet bistra. Volio sam je, a ona mene još više, bio sam njen ljubimac, često sam kao dijete dolazio kod nje kući. Rado sam slušao njene priče o Meksiku, putovanjima po svijetu i o rodbini. Kao dječak sam strastveno skupljao marke, a baba Stanica je primala dosta pisama iz Amerike, Bugarske, Meksika, Turske i drugih zemlja i marke mi je sa njih davala. Sa njom je živjela služavka Vice, rodom iz Dalmacije, dobra i vrijedna žena. Jednog dana baba je po Vici poručila mojoj majci da bi voljela da dođem kod njen jer bi željela nešto da mi da. Imao sam tada 12 godina. Predosjećao sam da će mi se nešto lijepo desiti, žureći odmah sam do nje otišao. Ušao sam u kuću, uz velike stepenice popeo se i našao se u pred-sobiju ispred raskošno izrezbare-nog ogledala. Uvela me je u veliki salon sa lijepim starinskim nam-ještajem sa puno slika koje je dje-d Tomo kupio i volio. Baba mi je tada poklonila djedov zlatni džepni sat sa zlatnom kolajnom, jer kako je kazala, Tomova želja je bila da ga jedan od sinovaca dobije - pris-jeća se Tomo i nastavlja:

- Iako nijesam više ništa očekivao, baba se digla sa stolice i ušla u sobu, po-javivši se sa puškom „vinčesterkom“. Prvi put sam je tada vidio, mada je od tada prošlo 70 godina, ubestvovao sam u ratu, bio oficir i dobro poznajem oružje, ali ljepše puške od ove do danas nije-sam vidio. To je bila babina puška koju joj je Tomo ku-pio dok su živjeli u Mek-siku, da bi na ranču lovila prepelice. Poklonila mi je i poljubila me u čelo - ispričao je Miro Luketić i na-veo da je jednu od svojih knjiga pos-vetio upravo babi i djedu.

CETINJE NEKAD I SAD: Vesko Pejović o bivšim i današnjim prijestoničkim dobrotvorima, kojih je sve manje

Banjo Bjelica, donator obnove čuvenih skulptura ispred kuće Đukanovića

Kuća koju je mitropolit Visarion Ljubiša priložio cetinjskoj sirotinji

Pare su uglavnom kod onih koji su naučili da uzimaju, a ne da daju

Aktiviranjem Električne centrale, Zuber je u velikoj mjeri poboljšao elektrifikaciju i isporuku struje za rastuće potrebe stanovništva i industrije u prijestonici

Filantropija nije strana Cetinjanima. Dođuše, nekada je bilo mnogo više dobrotvora, mada, ruku na srce, i danas poneki zaluta u grad pod Lovćenom. Vje-rovatno je malo onih koji nijesu čuli za doktora Pera Soća, Lala Zuberu, legatu Milice i Svetozara Vukma-novića, fondaciju „Ljubica i Tomo Lompar“... sve su to ljudi koji su željeli da ostave nešto Cetinju. Izvršni direktor NVO „Cetinje moj grad“, čov-jek koji je pravi zaljubljenik u svoj grad, Vesko Pejović, prisjeća se za „Vijesti“ nekih legata i donacija, koje je vri-jedno pomenuti i priča o tome koliko su ljudi danas spremni da dijele sa drugima.

- Iako je danas novac uglavnom kod onih koji su odmalena naučili da uzimaju, a ne da daju, koji nijesu spremni da ostave trag kroz činjenje i pomoć onima ko-jima je potrebna, na Cetinju

postoji nekoliko različitih ali svijetlih primjera filantropije vezanih za ovaj grad u po-sljednjih 100 godina. Ti primjeri bi po om mišljenju možda mogli probuditi građansku svijest kod jednog broja ljudi vezanih za ovaj grad a koji su stekli značajan imetak - kaže Pejović. On dodaje da, iako je činjenica da broj filantropa u Crnoj Gori nije ni približno na potreb-nom nivou, moramo biti svjesni, kada je riječ o mo-dalitetima za animaciju moćnih pojedinaca i kom-panija, da je potreban i od-govarajući zakonski okvir ko-jeg kod nas, nažalost, još nema.

- Danas u svijetu najgla-sovitiji svjetski donatori ima-ju znatne poreske olakšice na prijhode, ali i povoljnosti kada je riječ o oporezivanju dobiti u zemljama gdje se nalazi veći dio njihovog kapitala. Zahvaljujući tome, postoje i

Anastasija Gregović i Lale Zuber

mnoge ugledne fondacije - objašnjava Pejović. Govoreći o tim svijetlim

primjerima cetinjske filantro-pije, Pejović kreće od Lala Zuberu koji je 1922. od Ema-nuela Krausa otkupio Elek-tričnu centralu na Cetinju. Otkupijevanjem i aktiviranjem Električne centrale, Lale Zu-ber je u velikoj mjeri po-boljšao elektrifikaciju i is-poruku struje za rastuće po-trebe stanovništva i industrije u prijestonici. Centrala je ra-dila do 1963, kada je pret-voarena u Tehnički muzej.

- Iste godine kada je kupio Centralu, Lale je napravio ugovor o daru kojim je svoje vlasništvo nad njom dobro-voljno ustupio Sudu opštine Cetinje, pod uslovom, da on svake godine na Mitrovdan, počevši od 1923. godine, u njegovo ime, kao njegovu pomoć, a po svom

nahođenju, sirotinji varoši Cetinje, razdijeli sumu od 40.000 dinara - priča Pejović. Ugovorom je bilo predviđeno da ova praksa traje u na-rednih 100 godina ukoliko zbog „više sile“ ne dođe do propasti firme.

- Poslije Drugog svjetskog rata skoro sva imovina Lala Zuberu je nacionalizovana tako da je i ovaj ugovor „po-ništen“. Trgovac i bankar Lale Zuber je bio jedan od naj-bogatijih Cetinjana u prošlom vijeku. Lična ulaganja Lala Zuberu ostala su kao dotacija crnogorskoj državi i dala su jak impuls crnogorskoj pri-vredi toga vremena - priča Pejović.

Poput Lala Zuberu nekad, Cetinje dobija novog huma-nistu - Branislava-Banja Bjelicu. Porijeklom iz Bjelica, rođen i odrastao u Banja-nima, sada živi i radi u Budvi, Bjelica je sponzor mnogih značajnih projekata iz crno-gorske kulture. Posebno mjesto zauzima njegova do-nacija od oko 30 hiljada eura za sanaciju spomenika „Lovćenska vila“ na Cetinju, 2010.

- Iste godine donirao je i popločavanje prilazne staze od Dvorskog trga do Nje-goševog parka, veliku ka-menu trpezu za spomen-park u Bajicama. Prošle godine poklonio je i kamen za po-pločavanje Dvorskog trga u vrijednosti od 150 hiljada eura i obećao da će platiti sanaciju skulptura „Četiri go-dišnja doba“ na kući Đuka-novića u Njegoševoj ulici, čija je vrijednost nešto više od tri hiljade eura, a koju je ini-cirala, pripremila i organi-zovala moja nevladina or-ganizacija. Najavio je da će uskoro donirati sanaciju ve-like betonske kapije na ulazu u Njegošev park - kaže Pe-jović.

Daniela LASICA

U ZNAK sjećanja na roditelje

U znak sjećanja na svoje roditelje, Ljubicu i Toma, koji su bili časnici i humani ljudi i sa željom da pomogne domovini Crnoj Gori, 2008. njihov sin Marko Lompar, osnovao je prvu privatnu fondaciju u Crnoj Gori, koja već četvrtu školsku godinu stipendira najbolje crnogorske studente sa po 400 eura mjesečno (tokom 10 mjeseci godišnje) a od njih traži samo da stečeno znanje vrate ovom prostoru. Stipendija traje do kraja studija, pod uslovom da njen užiavalac ispunjava uslove utvrđene Statutom Fondacije a do sada je koristilo 19 studenata.

- Ulažući dio svoga kapitala u obrazovanje

najboljih mladih crnogorskih studenata, Cetinjanin Marko Lompar na najljepši način čuva sjećanje na svoje roditelje i pomaže Cetinju i Crnoj Gori - kaže Pejović.

Među humaniste grada svakako spada i sta-ra Cetinjanka Jelena Banović, ćerka poznatog Cetinjana Sime Cuće, koja je tokom prošle godine donirala 10 hiljada eura najugroženijim građanima na Cetinju. U znak postovanja na svog oca i grad u kojem je rođen, Jelena malo-malo daruje Cetinju vrijedne poklone. Tako je prije dvije godine darovala bolnicu Danilo I 10 hiljada eura i kupila opremu za odjeljenje Humane reprodukcije na Cetinju.

opozicije, NVO sektora i intelektualaca donosi odluku da 914 kvadrata zemlje u centru grada kod „Atlas banke“, gdje se nalazila Tomova vila proda na li-citaciji. Iako se unaprijed znalo da su za kupovinu zainteresovani ruski biz-nismeni koji su nakon toga preuzeli i projekat na Zavali „Astra Montene-gro“, niko nije očekivao da će u po-sljednjem trenutku oni odustati.

Na licitaciji, koja je bila sprovedena za 822.600 eura parcela se prodaje ruskoj kompaniji „Astro Holding Montenegro“, početkom januara 2011, ali Rusi ne uplaćuju novac. Opština na-akon toga, sa dolaskom novog gra-donačelnika Lazara Radenovića sta-vija moratorijum na prodaju.

KOMISIJA samo na papiru

Kako bi umirili javnost, u novembru 2010. u Opštini donose odluku, što aminuje Skupština opštine, da se for-mira radna grupa za pripremu do-kumentacije neophodne za formiranje zaklade Luketića. Međutim, problem u njenom formiranju izbio je nakon afe-re „Zavala“ kada je većina njenih čla-nova uhapšena. Naime, predsjednik radne grupe bio je tadašnji grado-načelnik Rajko Kuljača, a članovi Dragan Marović, Novak Klisić, Mi-lenko Medigović i Borde Pinjatić. Skupština više nikada nije izabrala nove članove komisije, a ideja o za-kradi ostala je u fioci.

Vuk LAJOVIĆ